

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 136/21
Luksemburgā, 2021. gada 15. jūlijā

Spriedums lietā C-535/19
A (Valsts veselības aprūpe)

Tiesa apstiprina ekonomiski neaktīvu Savienības pilsoņu, kuri pastāvīgi dzīvo dalībvalstī, kas nav viņu izcelsmes dalībvalsts, tiesības tikt iekļautiem uzņēmējas dalībvalsts publiskajā veselības apdrošināšanas sistēmā

Tomēr ar Savienības tiesībām nav noteikts pienākums bez maksas iekļaut personu minētajā sistēmā

A – Itālijas pilsonis, kas ir precējies ar Latvijas pilsoni, – atstāja Itāliju un pārcēlās uz dzīvi Latvijā, lai dzīvotu kopā ar savu sievu un diviem viņu nepilngadīgajiem bērniem.

Neilgi pēc ierašanās Latvijā viņš 2016. gada 22. janvārī lūdza Latvijas Nacionālo veselības dienestu iekļaut viņu Latvijas publiskajā obligātās veselības apdrošināšanas sistēmā. Ar 2016. gada 17. februāra lēmumu, ko Veselības ministrija atstāja negrozītu, viņa pieteikums tika noraidīts, pamatojoties uz to, ka A neietilpst nevienā no to personu kategorijām, kuras var saņemt valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus, jo viņš Latvijā nav nedz darba ņēmējs, nedz pašnodarbināta persona.

Tā kā A pieteikums par Latvijas iestāžu noraidīto lēmumu tika noraidīts, viņš iesniedza apelācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā (Latvija), kura arī taisīja viņam nelabvēlīgu spriedumu.

Šādos apstākļos Augstākā tiesa (Senāts) (Latvija), kurā A iesniedza kasācijas sūdzību, nolēma uzdot Tiesai jautājumu par to, vai Latvijas iestāžu veiktā A lūguma noraidīšana ir saderīga ar Savienības tiesībām pilsonības un sociālā nodrošinājuma jomā.

Ar savu virspalātā taisīto spriedumu **Tiesa apstiprina ekonomiski neaktīvu Savienības pilsoņu, kuri pastāvīgi dzīvo dalībvalstī, kas nav viņu izcelsmes dalībvalsts, tiesības tikt iekļautiem uzņēmējas dalībvalsts publiskajā veselības apdrošināšanas sistēmā, lai viņi varētu saņemt šīs valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus. Tomēr Tiesa precizē, ka ar Savienības tiesībām nav noteikts pienākums bezmaksas iekļaut personu minētajā sistēmā.**

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, Tiesa pārbauda Regulas Nr. 883/2004 piemērojamību tādiem veselības aprūpes pakalpojumiem kā tie, kas tiek aplūkoti pamatlīmenī. Tā secina, ka valsts finansētie pakalpojumi, kurus, nedz individuāli, nedz rīcības brīvības ietvaros neizvērtējot personiskās vajadzības, piešķir personām, kas ietilpst valsts tiesību aktos noteiktajās saņēmēju kategorijās, ir “slimības pabalsti” Regulas Nr. 883/2004 ¹ 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Šie pakalpojumi tāpat ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā, un tie nav “sociālās un medicīniskās palīdzības” pabalsti, kas ir izslēgti no šīs piemērošanas jomas ².

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.; Īpašais izdevums latviešu valodā, 5. nodaļa, 5. sējums, 72. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Regulu (EK) Nr. 988/2009 (OV 2009, L 284, 43. lpp.).

² Saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 3. panta 5. punkta a) apakšpunktu.

Otrkārt, Tiesa būtībā pārbauda, vai ar Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunktu, kā arī Direktīvas 2004/38³ 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru no tiesībām tikt iekļautam uzņēmējas dalībvalsts publiskajā veselības apdrošināšanas sistēmā, lai izmantotu šis valsts finansētos veselības aprūpes pakalpojumus, ir izslēgti ekonomiski neaktīvi Savienības pilsoņi – citas dalībvalsts pilsoņi, kuriem saskaņā ar šīs regulas 11. panta 3. punkta e) apakšpunktu ir piemērojami uzņēmējas dalībvalsts tiesību akti un kuri izmanto savas tiesības uzturēties tās teritorijā saskaņā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu.

Šajā ziņā Tiesa vispirms norāda, ka ar Regulu Nr. 883/2004 izveidotajā kolīziju normu sistēmā⁴, kuras mērķis ir noteikt sociālā nodrošinājuma pabalstu saņemšanai piemērojamos valsts tiesību aktus, **ekonomiski neaktīvām personām principā ir piemērojami to dzīvesvietas dalībvalsts tiesību akti.**

Turpinājumā tā uzsver, ka, paredzot nosacījumus, saskaņā ar kuriem personai ir tiesības tikt iekļautai sociālā nodrošinājuma sistēmā, dalībvalstīm ir jāievēro spēkā esošās Savienības tiesību normas. It īpaši, tā kā dalībvalstīm ir imperatīvi saistošas Regulā Nr. 883/2004 paredzētās kolīziju normas, tām nav tiesību noteikt, cik lielā mērā ir piemērojami pašu šo dalībvalstu vai citas dalībvalsts tiesību akti.

No tā izriet, ka **dalībvalsts saskaņā ar saviem valsts tiesību aktiem nevar atteikt iekļaut savā publiskajā veselības apdrošināšanas sistēmā Savienības pilsoni**, kuram saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunktu ir piemērojami šīs dalībvalsts tiesību akti.

Visbeidzot Tiesa analizē Direktīvas 2004/38 tiesību normu, it īpaši tās 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta, ietekmi uz iekļaušanu uzņēmējas dalībvalsts sociālajā nodrošinājumā. No pēdējās minētās tiesību normas izriet, ka visu uzturēšanās laiku uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, kas ir ilgāks par trim mēnešiem un īsāks par pieciem gadiem, pašam ekonomiski neaktīvajam Savienības pilsonim un viņa ģimenes locekļiem tostarp ir jābūt visaptverošam veselības apdrošināšanas segumam, lai nekļūtu par pārmērīgu slogu šīs dalībvalsts publiskajām finansēm.

Attiecībā uz mijiedarbību starp šo uzturēšanās nosacījumu atbilstoši Direktīvai 2004/38 un no Regulas Nr. 883/2004 izrietošo iekļaušanas pienākumu Tiesa precizē, ka **ekonomiski neaktīva Savienības pilsoņa uzņēmēja dalībvalsts var paredzēt, ka piekļuve šai sistēmai netiek piešķirta bez maksas, lai nepieļautu, ka šis pilsonis kļūst par pārmērīgu slogu minētās dalībvalsts publiskajām finansēm.**

Proti, Tiesa uzskata, ka uzņēmēja dalībvalsts var noteikt, ka ekonomiski neaktīva Savienības pilsoņa, kas uzturas tās teritorijā, pamatojoties uz Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu, dalība tās publiskajā veselības apdrošināšanas sistēmā ir pakārtota nosacījumiem, piemēram, nosacījumam, ka minētajam pilsonim ir jānoslēdz vai jāuztur privāts visaptverošs veselības apdrošināšanas segums, kas ļauj atlīdzināt minētajai dalībvalstij ar veselību saistītos izdevumus, kurus pēdējā minētā ir veikusi par labu šim pilsonim, vai nosacījumam, ka šādam pilsonim ir jāveic iemaksa šīs dalībvalsts publiskajā veselības apdrošināšanas sistēmā. Šajā kontekstā uzņēmējai dalībvalstij tomēr ir jābūt par samērīguma principa ievērošanu un tāpat par to, lai attiecīgajam pilsonim nebūtu pārmērīgi grūti ievērot šādus nosacījumus.

Tiesa secina, ka ar Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunktu, lasot to Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta gaismā, netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru no tiesībām tikt iekļautam uzņēmējas dalībvalsts publiskajā veselības apdrošināšanas sistēmā, lai izmantotu šis valsts finansētos veselības aprūpes pakalpojumus, ir izslēgti ekonomiski neaktīvi Savienības pilsoņi – citas dalībvalsts pilsoņi, kuriem saskaņā ar šo

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.; Īpašais izdevums latviešu valodā, 5. nodaļa, 5. sējums, 46. lpp.).

⁴ Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunkts.

regulu ir piemērojami uzņēmējas dalībvalsts tiesību akti un kuri izmanto savas tiesības uzturēties tās teritorijā saskaņā ar šo direktīvu.

Ar šīm tiesību normām savukārt tiek pieļauts, ka šādu Savienības pilsoņu iekļaušana šajā sistēmā nav bezmaksas, lai nepieļautu, ka minētie pilsoņi kļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts publiskajām finansēm.

ATGĀDINĀJUMS. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valstu tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127